

PROVOCAREA MULTILINGVISMULUI ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ

**OXANA CHIRA, doctor, lector universitar,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova**

**ANGELA BUCATARU, Grad didactic superior,
IPLT „Constantin Stere”, Soroca, Republica Moldova**

Annotation: *The acquisition of a second or additional language, in whatever learning environment it might occur, is always bound to external and internal factors, about whose effects on the acquisition process we still do not know enough. One of these factors is the individual multilingualism. In our contribution, we would like to start from the hypothesis that, in principle, multilingual people, whether they speak two or more languages, are better foreign language learners in school learning contexts than monolingual people. The reason for this is that they develop a higher degree of language awareness and language acquisition. At the same time, we maintain, however, that we are not deriving enough advantage from this potential of a very large group of to an adequate extent*

Keywords: *linguistic diversity, multilingualism, linguistic partnership, intercultural dialogue.*

*„Wenn man mit Akzent spricht, denken die Leute,
dass man auch mit Akzent denkt oder so”.*

Dirim, İnci

În lucrarea de față, vom aborda subiectul despre multilingvism, un fenomen caracteristic și pentru comunitatea noastră. Multilingvismul constituie unul dintre parametrii definitorii ai societății contemporane. Înțelegem „prin *plurilingvism* în mod generic folosirea mai multor limbi de către același individ, spre deosebire de *multilingvism* care reprezintă coexistența mai multor limbi în cadrul unui grup social” [1]. Multilingvismul reflectă diversitatea culturală și lingvistică și, în același timp, asigură o mai mare deschidere spre succesul elevului de astăzi, studentului de mâine.

Este lesne să afirmăm că multilingvismul este un fenomen cercetat alături de bilingvism și monolingvism. Limbile vorbite sunt indicate de cercetători în funcție cronologică: L₁, L₂, L₃, L₄ etc. [6, p. 9]. Se cunoaște că pe glob sunt vorbite circa 5 mii de limbi și există doar peste două sute de țări. Așadar, multe țări pot fi considerate multilingve, țări în care se vorbesc mai multe limbi și unde trăiesc multe grupuri de vorbitori, utilizând alături de limba maternă, și limba țării ai cărei cetățeni sunt. În studiile lingvistice care tratează fenomenul multilingvismului apare mereu ideea că aproximativ o jumătate dintre locuitorii de pe glob sunt multilingvi sau trăiesc în mediu bilingv.

Altfel zis, regiunile multilingve sunt considerate normale, iar cele monolingve sunt excepții. Inclusiv, în Europa, unde în majoritatea țărilor numai o limbă de stat este, există regiuni multilingve, de exemplu: în Tirolul de Sud – limba germană, limba italiană, limba ladină. Motivațiile de a deveni multilingv sunt numeroase, printre care se regăsesc următoarele:

- a) persoana s-a născut într-o familie multilingvă (căsătorii mixte dintre mama și tata);
- b) persoana locuiește într-o comunitate în care sunt necesare două sau mai multe limbi (de exemplu, romii din Soroca, vorbitori de română, rusă, romă etc.);

c) persoana migrează dintr-o arie lingvistică în alta (de exemplu, românii în Italia, Spania sau Germania).

Tipurile multilingvismului individual sunt diverse, cele mai cunoscute fiind definite în funcție de nivelul cunoașterii limbilor sau în funcție de modul și timpul când au fost însușite etc. Învățământul multilingv are nevoie de o dezvoltare continuă și este cercetat ca un subiect al parteneriatului educațional dintre casă/părinți și instituția de învățământ. În acest parteneriat, ambele părți au propriile responsabilități și drepturi, posibil reciproce. În astfel de familii, ar fi rezonabil, ca părinții să ceară sfaturi învățătorilor/profesorilor, destul de frecvent.

Actualmente, fenomenul multilingvismului este studiat aprofundat în Germania datorită migrației masive. În școală profesorii recomandă părinților să vorbească cu copii în limba pe care părinții o posedă cel mai bine, în limba familiei, în limba „cea mai personală”. Educația lingvistică ar trebui să se bazeze pe aprecierea tuturor limbilor atât în școală, cât și grădiniță. Exprimarea copiilor, fie în limba familiei sau în limba de stat, posibil și în ambele limbi să fie tratată la același nivel, apreciate ideile și susținute încercările de a se afirma fără a fi descriminat.

Totodată, este necesară implicarea pedagogului și optimismul pedagogic bine întemeiat, ca vorbitorul multilingv să atingă nivelul înalt al limbilor necesare societății. Diversitatea lingvistică trebuie bine monitorizată și este necesar ca să se accepte diversitatea și să se învețe în școală toleranța față de alte limbi. În lucrarea „Războiul limbilor și politicile lingvistice” se remarcă o idee deosebit de importantă, și anume aceea că limbile, tot ca și cultura sau religia, nu se pot situa în afara raporturilor de forță. Limbile constituie un produs mai mult sau mai puțin coerent al istoriei, al evoluțiilor de natură culturală, politică, economică și, în această calitate, ele se manifestă ca „instrumente de identitate”, iar uneori ca „instrumente de dominație” [2, p. 12]. Este cazul să menționăm faptul că multilingvismul instituțional se realizează în țările precum Canada, Elveția, Finlanda sau în teritoriile autonome din punct de vedere administrativ de exemplu, Catalonia în Spania, unde în administrația centrală sau regională se folosesc două sau mai multe limbi.

Cercetătorii au constatat că elevilor care vorbesc cel puțin două limbi le este mai ușor să se concentreze asupra sarcinilor de lucru, blocând factorii care i-ar putea distra și ignorând informațiile nerelevante. Aceste abilități sunt antrenate întocmai de capacitatea de filtrare a informației și de a face distincție între mai multe limbi. Persoanele multilingve rezolvă problemele matematice și de logică într-un mod mult mai eficient, deoarece au o flexibilitate cognitivă mai ridicată decât persoanele monolingve. Vorbitorii mai multor limbi au abilitatea de a implementa strategii paralele de lucru, pentru că atenția lor este mai dezvoltată, înțeleg diferențele dintre culturi și devin mult mai adaptabili și flexibili schimbărilor din jur.

Copiii care au crescut într-un mediu multilingvist trebuie să învețe rapid cu cine și în ce situații să vorbească o limbă sau alta. S-a constatat că acești copii învață limba mamei paralel cu a tatei și identifică, totodată, starea de spirit a părinților prin limbă, altfel zis, acești copii sunt mult mai dezvoltați emoțional. Despre comunitățile bilingve, John J.

Gumperz scrie următoarele: „În societățile bilingve, vorbitorii prezintă grade diferite de competență. Unii stăpânesc ambele limbi la fel de bine; alții vorbesc numai o limbă, în mod obișnuit, și o cunosc pe cealaltă doar superficial” [4, p. 209].

Cu certitudine, procesul multilingvismului dă naștere interferenței, schimbării, toleranței, flexibilității etc. Fenomenele de multilingvism sunt cunoscute doar de membrii comunităților multilingve. Este important faptul că atât monolingvii, cât și bilingvii trebuie să recunoască importanța socială și comunicațională a fenomenului, pentru că „bilingvismul este un beneficiu pentru toți” [3, p. 82]. Cercetarea științifică a multilingvismului poate fi realizată cu succes numai dacă vom ține cont de faptul că el este nu numai un fenomen lingvistic, izolat de societate. Ar fi ideal ca profesorii care predau în clase multilingve, să poată face schimb de opinii, să abordeze niște întrebări apărute în procesul activității, să creeze forumuri pentru discuții și schimb de experiență. În prezent, în Republica Moldova, conform noului Cod al Educației, „Statul garantează formarea și dezvoltarea competenței de comunicare în limba română, după caz, în limbile minorităților naționale, și cel puțin în două limbi de circulație internațională, din care una este limba engleză” [[http://lex.justice.md/md/355156/Art. 11](http://lex.justice.md/md/355156/Art.11), p. 2]. Anume aceste prevederi reprezintă o modalitate de adaptare a politicilor educaționale la cerințele și standardele UE.

În această ordine de idei, ne permitem să amintim de autorii lucrării „*O provocare salutară. Despre modul în care multitudinea limbilor ar putea consolida Europa*” care explică perspectiva interpretativă a fenomenului de multilingvism. Respectul diversității lingvistice nu înseamnă doar luarea în considerare a unei anumite realități culturale, istoric determinate, dar însuși fundamentul ideii europene. „În timp ce cea mai mare parte a națiunilor europene s-au construit pe soclul limbilor identitare ale acestora, Uniunea Europeană nu se poate construi decât pe soclul diversității sale lingvistice... Uniunea are drept misiune istorică de a păstra, de a armoniza, de a aplatiza și de a cultiva această diversitate” [5, pp. 6 -7].

Prin această abordare a limbilor, sperăm să depășim orice rivalitate actuală dintre limbile vorbite. În comunitatea multilingvală, limba rămâne un organism viu, în care organele – literatura, muzica, cultura, istoria – respiră concomitent cu vorbitorii acesteia.

Referințe bibliografice:

1. ARDELEANU, Sanda Maria. *Interculturalitate și plurilingvism*. (online) [http://www.scribd.com/doc/204053822/ Interculturalitate-Si-Plurilingvism](http://www.scribd.com/doc/204053822/Interculturalitate-Si-Plurilingvism) (vizitat 10.09.2019).
2. CALVET, Louis Jean. *La guerre des langues et les politiques linguistiques*. Paris: Hachette, 1999. ISBN-10: 2012789854
3. FISHMAN, Joshua A. *Reversing Language Shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages*. Clevedon – Philadelphia – Adelaide: Multilingual Matters 76. 1991. ISBN-10: 1853591211
4. GUMPERZ, John J. *Asupra etnologiei schimbării lingvistice*, In: *Sociolingvistica, Orientări actuale*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1975, p. 208–218.
5. *O provocare salutară. Despre modul în care multitudinea limbilor ar putea consolida Europa*, Bruxelles, Propuneri ale grupului de intelectuali pentru dialogul intercultural, constituit la inițiativa Comisiei Europene, 2008. ISBN: 978-92-79-08038-8
6. RIEHL, Claudia Maria. *Mehrsprachigkeit. Eine Einführung*. Bickenbach: WBG, 2014. ISBN: 978-3-534-25522-1